

Belgische Mededingingsautoriteit

JAARVERSLAG 2013

(september-december)

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. De Opdracht van de BMA	4
2. Enkele cijfers	6
3. Dossiers behandeld in 2013 door de BMA	9
3.1. De prioriteiten en de behandeling van de formele dossiers	9
3.2. Het Europese netwerk (ECN) en de internationale samenwerking	9
3.3. Het informele mededingingsbeleid en “advocacy”	11
➤ Het informele mededingingsbeleid	11
➤ De informele schikkingen en comfort letters	12
➤ “Advocacy”	13
➤ Regelgeving	15
4. De economische effecten van het Belgische mededingingsbeleid	16
4.1. Inleiding	16
4.2. Methode	17
4.3. Kartelafspraken	18
4.4. Misbruik van machtspositie	19
5. Besluit	21

Voorwoord

Dit eerste 'jaarverslag' van de nieuwe autoriteit is niet echt een jaarverslag vermits de nieuwe autoriteit pas in september 2013 is opgericht.

Het belangrijkste doel van dit verslag is het aanvullen van de cijfergegevens over 2013 om later een jaar-per-jaar vergelijking mogelijk te maken.

In die vier maanden is er wel hard gewerkt. Hangende dossiers werden heropgestart, en in één groot dossier betreffende de elektriciteitssector werd een groot onderzoek afgesloten met het neerleggen van een bijzonder uitgebreid ontwerp van beslissing. Verder waren er ook twee niet-vereenvoudigde beslissingen over concentraties, waarvan één met verbintenissen. Dat is ongeveer evenveel niet-vereenvoudigde procedures als anders in een heel jaar

Lang niet alles wat wij graag gedaan hadden kon al in 2013 worden gerealiseerd. Zoals verwacht kon worden zullen beroepen betreffende eerder gestelde onderzoeksdaeden het afsluiten van een aantal zaken aanzienlijk vertragen. En ook interne evoluties zoals het ontwikkelen van een nieuw personeelsstatuut vergen tijd, en dikwijls van mensen waarvan de aandacht al voor tal van andere kerntaken wordt opgeëist. Snel meer mensen is een echte prioriteit.

Periodes van grote veranderingen zijn nooit gemakkelijk. Ik wil daarom alle medewerkers van de BMA bijzonder danken voor hun inzet in 2013.

Jacques Steenbergen
Voorzitter

1. De Opdracht van de BMA

Prioritaire taken en opdrachten van de BMA

De opdrachten van de BMA kunnen worden samengevat in twee strategische doelstellingen:

- i) bijdragen tot de uitwerking en de uitvoering van een concurrentiebeleid ter ondersteuning van een duurzame economische ontwikkeling en ter bevordering van de structurele competitiviteit van de Belgische economie, en
- ii) het organiseren van de Belgische bijdrage in het Europese concurrentienetwerk.

De BMA behandelt daarbij drie soorten zaken:

1) De formele dossiers onder de mededingingsregels in Boek IV van het Wetboek van Economisch Recht (WER)

Het Directiecomité bepaalt de prioriteiten en modaliteiten voor de uitvoering van het beleid. De personeelsleden van het auditoraat voeren onder leiding van de auditeur generaal de onderzoeken uit met betrekking tot de restrictieve mededingingspraktijken en het concentratietoezicht.

Formele procedures kunnen door het Auditoraat worden geseponeerd, afgesloten met een transactie, of voor beslissing worden voorgelegd aan het Mededingingscollege dat is samengesteld uit de voorzitter of assessor-ondervoorzitter en twee assessoren.

2) De samenwerking in het Europese net van mededingingsautoriteiten (ECN):

Deze samenwerking betreft op de eerste plaats de inbreukprocedures en de concentraties die besproken worden in de adviescomités voorzien in de Verordeningen (EG) 1/2003 en 139/2004, en de Belgische bijdrage in de diverse ECN werkgroepen.

De BMA is de mededingingsautoriteit die bevoegd is om de artikelen 101 en 102 van het Verdrag op de Werking van de Europese Unie (VWEU) toe te passen bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 101 en 102 van het Verdrag.

De BMA neemt ook deel aan de activiteiten van het Comité voor de mededinging van de OESO (waar de voorzitter ook lid van het Bureau is), van de ECA (de vereniging van

Europese mededingingsautoriteiten) en van het ICN (het internationale netwerk van mededingingsautoriteiten).

De Europese en internationale samenwerking is een bevoegdheid van de voorzitter, maar er zijn bijvoorbeeld ook specifieke samenwerkingsvormen tussen de *chief economists*.

3) Het informele mededingingsbeleid en “advocacy”:

Dit luik betreft een gevarieerde waaier aan activiteiten zoals het beantwoorden van vragen die gesteld worden aan de contactpunten die vermeld worden op de website van de BMA, vragen aan de voorzitter of het auditoraat, vragen die doorgestuurd worden door de Algemene Directie Controle en Bemiddeling of door andere diensten van de FOD Economie, de voorbereiding van regelgeving enz. Deze tussenkomsten beogen een beter begrip van de mededingingsregels bij de marktspelers, en een beter begrip van de markten bij de autoriteiten. Zij kunnen soms leiden tot informele schikkingen.

Het informele mededingingsbeleid en *advocacy* zijn bevoegdheden van de voorzitter. Maar er is inzake het informele mededingingsbeleid een wisselwerking tussen de voorzitter en de auditeur generaal, en ook de andere leden van het directiecomité participeren actief in de *advocacy* inspanningen.

2. Enkele cijfers

	België 2013 BMA¹	België 2012-2013 WBEM²	België 2011	EU 2011³	NL 2011⁴	F 2012⁵
Middelen						
<i>Personeel</i>	46 (44,4 FTE)	36(33)+20,5 (15,5)= 56,5 ⁶	36(32)+21,5 (16,5)=57,5	556 ⁷	190 ⁸	188
<i>Personeelsleden van het auditoraat met inspectiebevoegdheid (inspecteurs)</i>	34	30	32			93
<i>Budget of uitgaven (in miljoen EUR)⁹</i>	ong. 8,9	ong. 6,4	ong. 6,4	93,5 ¹⁰	± 25,2 ¹¹	20
Geraamde impact inzake restrictieve praktijken						
	België 2013	België 2012		EU 2012	NL 2012	F 2012
<i>Mio euro</i>	52,5	96		1800 tot 2700 ¹²	251	

¹ 4 maanden of stand op 31 december.

² 8 maanden of stand op 31 augustus.

³ Bron, tenzij anders vermeld: DG Competition Annual Activity Report 2011 en Annual Competition Report 2011 (Communication from the Commission en Commission Staff Working Paper)(meest recente op de website van DGComp beschikbare cijfers over deze onderwerpen).

⁴ Bron: NMa Jaarverslag 2011, tenzij anders vermeld.

⁵ Tenzij anders vermeld : Rapport annuel 2012.

⁶ Beschikbaar in december 2012, incl. administratieve ondersteuning, excl. detachering bij de Europese Commissie. Directoraat generaal (tussen haakjes de personeelsleden met universitaire graad of gelijkgesteld) + Raad (incl. het Auditoraat en de Griffie; tussen haakjes de leden van de Raad incl. de auditeurs). Voor de inspecties kan de BMA ondersteuning vragen van de Algemene Directie Controle en bemiddeling en van het ICT team van de FOD Economie. Deeltijdse leden van de Raad zijn in aanmerking genomen als 0,5 FTE. Andere leden van de staf zijn ongeacht hun statuut in aanmerking genomen als 1 eenheid. Het aantal FTE's wijkt trouwens maar met amper 2 eenheden af van het aantal personen. Het kortdurende ziekteverzuim betrof 0,32 % van de na aftrek van wettelijke verlofregelingen theoretisch beschikbare werkdagen. Het langer durend ziekteverzuim betrof 2,73% en is voornamelijk veroorzaakt door de langdurige afwezigheid van 1 medewerker.

⁷ DG Competition beschikte in 2011 met inbegrip van de staf voor staatssteun, algemeen beleid en administratieve ondersteuning over een totaal personeelsbestand van 943 personen, waarvan 785 permanente medewerkers en 158 externe. Van de 785 permanente medewerkers werden 229 ingezet voor staatssteun en 556 voor inbreukprocedures en fusiecontroles.

⁸ Het aantal medewerkers ingezet voor mededinging (Bron GCR). Het totaal personeelseffectief bedroeg 372 personen.

⁹ Op jaarbasis waarbij de waarde van de diensten in natura geleverd door de FOD Economie door de Regering geraamd werden op een waarde van ong. 1,8 miljoen euro

¹⁰ Met inbegrip van antitrust, concentratiecontrole en controle op staatssteun.

¹¹ Het totaal budget van de NMa bedroeg met inbegrip van de directie Regulering Energie en Vervoer 45,2 miljoen euro. Het budget voor mededinging is een raming gebaseerd op de raming in het jaarverslag van de Algemene directie mededinging 2012.

¹² Management plan DGComp 2013.

Restrictieve praktijken						
	België 2013 BMA¹³	België 2013 WBEM¹⁴	België 2012	EU 2012	NL 2012	F 2012
<i>Onderzoeken</i>	16	15(9)	20		14	29
<i>Huiszoekingen¹⁵</i>	0	3	0 ¹⁶	5 ¹⁷		
<i>Beslissingen boetes</i>	0	2	2	4 ¹⁸	6+6 ¹⁹	13 ²⁰
<i>Bedrag boetes (mio euro)</i>	0	15,7	37,6	1875 ²¹	36,9	540,5
Kartels						
<i>Beslissingen kartels (incl. voorlopige maatregelen)</i>	1	3+1 ²²	1+3+3 ²³	5 ²⁴	6+8 ²⁵	8
<i>Ontwerp beslissingen (verslagen)²⁶</i>	(3)	1 ²⁷ (3)	5 ²⁸ (5)	5 ²⁹	6 ³⁰	
<i>Gemiddelde duur procedures: Inbreukbeslissingen /afwijzing klachten</i>		49 ³¹	42/16m ³²	44 ³³	- ³⁴	

¹³ 4 maanden

¹⁴ 8 maanden.

¹⁵ Huiszoekingen onder de WBEM per onderneming of beroepsorganisatie, tussen haakjes het aantal huiszoekingen in privé woningen en gelijkaardige plaatsen.

¹⁶ Zie tekst voor verklaring.

¹⁷ In 5 dossiers werden onaangekondigde inspecties uitgevoerd (Bron: persberichten Europese Commissie). Het aantal betreffende geïnspecteerde ondernemingen is niet bekend.

¹⁸ DGComp persberichten. Boetes opgelegd aan 27 ondernemingen.

¹⁹ 6 aan ondernemingen en 6 aan natuurlijke personen.

²⁰ Betreft 57 ondernemingen.

²¹ DGComp statistics.

²² 2 beslissingen van de Raad waarin een inbreuk wordt vastgesteld, 1 beslissing van de Raad waarin niet vastgesteld wordt dat er een inbreuk was, en 1 beslissing van de Raad over de uitvoering van voorlopige maatregelen. Deze laatste beslissing is niet in aanmerking genomen voor de berekening van de gemiddelde duur van procedures. Er werd in 2013 één sepotbeslissing genomen.

²³ 1 beslissing van de Raad dat een inbreuk kon worden vast gesteld en 1 beslissing van de Raad dat geen inbreuk kon worden vastgesteld, De Raad stelde ook één maal een afstand van geding vast. 2 beslissingen van het Auditoraat waarin een klacht na onderzoek verworpen werd. 3 beslissingen van het Auditoraat waarin een zaak werd gesloten in het licht van de prioriteiten en beschikbare middelen en het Auditoraat stelde ook één maal een afstand van klacht vast.

²⁴ DGComp statistics.

²⁵ Het Jaarverslag 2012 vermeldt 6 zaken waarin een boete of last is opgelegd (eindbeslissingen) en 8 zaken die middels de inzet van een ander instrument dan een rapport zijn afgedaan. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen kartelzaken en misbruik zaken.

²⁶ Neergelegd in de loop van het jaar (in EU terminologie: punten van bezwaar). Tussen haakjes verslagen betreffende zaken waarin de Raad nog geen beslissing heeft genomen.

²⁷ In een zaak betreffende voorlopige maatregelen.

²⁸ Eén verslag had betrekking op 3 dossiers.

²⁹ Persberichten DG Comp. Dit cijfer maakt geen onderscheid tussen kartels en misbruik zaken.

³⁰ Het Jaarverslag vermeldt 10 zaken waarin een rapport is neergelegd. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen kartelzaken en misbruik zaken.

³¹ Deze gemiddelde duur is erg beïnvloed door één zaak waarin het onderzoek 52 maanden duurde ondermeer omdat gewacht werd op een Commissiebeslissing. Per zaak was de duur: 6 maanden (voorlopige maatregelen), 17, 26 en 52 maanden.

³² De duur van de onderzoeken varieerde tussen 3 en 36 maanden.

³³ Betreft de enige zaak waarvoor er al een publieke versie van de beslissing beschikbaar is.

³⁴ De norm die NMa als doorlooptijd voor kartel- en misbruikzaken vooropstelt (van start onderzoek tot en met handhavingsproduct) bedraagt 336 dagen. Die norm is in 2012 in 55,2 % van de zaken gehaald. Het Jaarverslag vermeldt dat op basis van het gemiddelde van alle types beslissingen in inbreukzaken deze norm in 2011 in 11% van de zaken werd gehaald.

	België 2013 BMA	België 2013 WBEM	België 2012	EU 2012	NL 2012	F 2012
<i>Waarvan gemiddelde duur onderzoeken</i>		25 ³⁵	31+11m ³⁶			
Clementie verzoeken	(1)	(1)	1			3
Misbruik van machtspositie						
<i>Misbruikbeslissingen (incl. voorlopige maatregelen)</i>		1 ³⁷	0(2)+1+ 2 ³⁸	0 ³⁹	- ⁴⁰	2
<i>Gemiddelde duur procedures: Inbreukbeslissingen / afwijzing klachten</i>		8m ⁴¹	-(6) + 24m ⁴²		- ⁴³	
<i>Waarvan gemiddelde duur onderzoeken</i>	47m ⁴⁴	6m ⁴⁵	-+3m			
<i>Ontwerp beslissingen (verslagen)</i>	1	1 ⁴⁶		2 ⁴⁷	- ⁴⁸	
Concentraties						
<i>Aanmeldingen</i>	9	15	20	309	91	173 ⁴⁹
<i>Beslissingen met voorwaarden</i>	2	0	5	8	6 ⁵⁰	10

³⁵ Deze gemiddelde duur is erg beïnvloed door één zaak met een duur van meer dan 90 maanden. Per zaak was de duur: 8 maanden (voorlopige maatregelen), 38, 59,5 en 91,5 maanden.

³⁶ De duur van de procedures varieerde tussen 3 en 21 maanden.

³⁷ Beslissing van de voorzitter van de Raad met verwerpen van verzoek betreffende voorlopige maatregelen.

³⁸ 0 beslissingen waarin een inbreuk werd vast gesteld, 2 beslissingen van de Raad waarin een sepot beslissing vernietigd werd, 1 beslissing van het Auditoraat waarin een klacht na onderzoek verworpen werd. 2 beslissingen van het Auditoraat waarin een zaak werd gesloten in het licht van de prioriteiten en beschikbare middelen

³⁹ DGComp perberichten.

⁴⁰ Zie cijfer voor kartelzaken.

⁴¹ Beslissing van de voorzitter van de Raad met verwerpen van verzoek betreffende voorlopige maatregelen.

⁴² Gemiddeld 6 maanden voor een hervormen van een sepot beslissing en 24 maanden voor een onderzoek dat niet leidde tot de vaststelling van een inbreuk.

⁴³ Zie cijfer voor kartelzaken.

⁴⁴ Betreft einde 2013 neergelegd ontwerp beslissing.

⁴⁵ Beslissing van de voorzitter van de Raad met verwerpen van verzoek betreffende voorlopige maatregelen.

⁴⁶ Dossier waarin inmiddels een ontwerp beslissing is neergelegd.

⁴⁷ DGComp persberichten.

⁴⁸ Zie cijfer voor kartelzaken.

⁴⁹ Beslissingen ipv. aanmeldingen.

⁵⁰ 2de fase beslissingen.

3. Dossiers behandeld in 2013 door de BMA

3.1. De prioriteiten en de behandeling van de formele dossiers

De BMA diende voorrang te geven aan het heropstarten van de dossiers waarin een verslag was neergelegd onder de WBEM. Deze verslagen dienden overeenkomstig de overgangsbepalingen in artikel 22 §3 van de wet van 3 april 2013 beschouwd te worden als een mededeling van grieven in de zin van artikel IV.42 §4 WER.

Mededingingscolleges hebben beslissingen genomen in twee niet-vereenvoudigde concentratie dossiers:

- Beslissing van 24 oktober 2013 betreffende de concentratie waarin de Koninklijke Belgische Touring Club VZW de uitsluitende zeggenschap verwerft over Autoveiligheid NV en dochteronderneming Bureau voor Technische Controle NV (beslissing in de zaak MEDE-C/C-13/0023): Deze concentratie werd goedgekeurd onder verwijzing naar de interpretatie die Touring tegenover de FOD Mobiliteit (de *in casu* bevoegde regulator) gaf aan haar verplichtingen onder de toepasselijke sectorreglementering. Het College oordeelde dat gelet op die interpretatie de sector reglementering voldoende waarborgen gaf om de transactie toe te laten.
- Beslissing van 25 oktober 2013 betreffende de oprichting van het Mediahuis door Corelio NV en Concentra NV (beslissing in de zaak MEDE-C/C-13/0020): In deze beslissing heeft het College de oprichting van het Mediahuis goedgekeurd onder voorwaarden die het behoud van de diversiteit van het aanbod op de krantenmarkt beogen te beschermen. Het College heeft in deze zaak betreurt dat onvoldoende gegevens ter beschikking waren om de economische analyse die de aanmeldende partijen overlegden grondig te toetsen. In het licht van de beschikbare gegevens heeft het College evenwel geoordeeld ook een tweede fase hier wellicht onvoldoende tijd zou voor bieden, en het te onwaarschijnlijk was dat een verdere analyse tot een ander oordeel van het College zou leiden.
Het College heeft beslist dat de ernst van de twijfel bedoeld in artikel IV.61 §2 (3°) WER beoordeeld moet worden gelet op de waarschijnlijkheid dat negatieve gevolgen zich zullen voordoen, op de ernst van de gevolgen indien zij zich voordoen, en op de waarschijnlijkheid dat die negatieve gevolgen door de concentratie zijn veroorzaakt.

3.2. Het Europese netwerk (ECN) en de internationale samenwerking

De bijdrage van de Algemene Directie en de BMA aan de activiteiten van het ECN en haar bijdrage in het kader van diverse andere internationale instanties in 2013 kan als volgt worden samengevat (vergelijking met 2012 en 2011):

ECN	2013	2012	2011
Advies comités			
<i>Inbreuken (Verordening 1/2003)</i>	16	16	8 vergaderingen (rapporteur in 1 zaak)
<i>Concentraties (Verordening 139/2004)</i>	4 (rapporteur in 1 zaak)	8	6 vergaderingen
<i>Besprekingen met betrokken partijen</i>	4	10	5
Werkgroepen			
<i>Plenaire vergaderingen ECN (incl. DG meetings)</i>	5	4	4
<i>Vergaderingen subwerkgroepen⁵¹</i>	29 vergaderingen, 2 schriftelijke bijdragen	31 vergaderingen, 8 schriftelijke bijdragen	25 vergaderingen, 9 schriftelijke bijdragen
<i>Bijstand bij EU-inspecties</i>	2	2	4
<i>Huiszoeken op vraag van nationale autoriteiten</i>	0	0	2
<i>Antwoorden op vragen van nationale autoriteiten</i>	49	48 ⁵²	52 ⁵³
<i>Vragen aan nationale autoriteiten</i>	9	3	2
Bilaterale contacten			
<i>Met de EU</i>	4	7	4
<i>Met nationale autoriteiten</i>	11	12	5

⁵¹ De cijfers omvatten het aantal vergaderingen m.b.t. toekomstige regelgeving, inbegrepen de vergaderingen georganiseerd onder Verordening 139/2004.

⁵² 48 inhoudelijke antwoorden in antwoord op 71 ontvangen vragen (wij beschikten niet over relevante informatie i.v.m. de andere vragen).

⁵³ 52 inhoudelijke antwoorden in antwoord op 73 vragen (wij beschikten niet over relevante informatie i.v.m. de andere vragen).

	2013	2012	2011
OESO			
<i>Vergaderingen Competiti- on Committee en Bureau</i>	6, voorzitter her- kozen als lid van het Bureau	6,dg herkozen als lid van het Bureau	6, dg herkozen als lid van het Bureau
<i>Werkgroepen</i>	4	6 vergaderingen, 4 schriftelijke bijdra- gen	6 vergaderingen, 3 schriftelijke bijdra- gen
ICN			
<i>Jaarlijkse vergadering</i>	1	1	1
<i>Werkgroepen</i>	0	1	1
ECA			
<i>Jaarlijkse vergadering</i>	1	1	1

De Algemene Directie en de BMA hebben onder meer schriftelijke opmerkingen neergelegd over de volgende onderwerpen:

- Autodistributie,
- Clementieregelingen,
- Ervaring met eerdere regelgeving inzake concentratietoezicht,
- Forensic IT en grensoverschrijdende onderzoeksteams,
- Samenwerking met mededingingsautoriteiten buiten de EER,
- Sportrechten,
- De telecomsector,
- Unilaterale informatie aan concurrenten,
- Voeding.

3.3. Het informele mededingingsbeleid en “advocacy”

➤ *Het informele mededingingsbeleid*

De activiteiten van de Algemene Directie en de BMA in het kader van het informele mededingingsbeleid en “advocacy” moeten het hefboom effect van de werking van de mededingingsautoriteit versterken.

De acties van de Algemene Directie en de BMA in 2013 op het gebied van het informele mededingingsbeleid kunnen kwantitatief als volgt worden samengevat:

	2013	2012	2011
Parlementaire vragen	14	32	23
Parlementaire hoorzittingen en tussenkomsten in parlementaire commissies	5	1	0
Voorbereiding van de interventies in procedures⁵⁴	1	2	1
Adviezen over en redigeren van wetgevende initiatieven	1	1 ⁵⁵	1
Medewerking aan externe onderzoeken	1	1	2
Vergaderingen van de Commissie voor de Mededinging	2	3	2
<i>Andere vragen gesteld aan de Algemene Directie en de BMA, al dan niet de op de website vermelde contactpersonen</i>			
Totaal	148	134	118
<i>Vragen over de WBEM (algemene uitleg)</i>	58	33	38
<i>Vragen over de Europese concurrentieregels</i>	7	5	6
<i>Vragen m.b.t. specifieke gevallen</i>	29	45	34
<i>Vragen over handelspraktijken</i>	32	33	26
<i>Vragen betreffende bevoegdheden van andere departementen</i>	22	18	14
Aantal informele "dossiers"	23	31	28

Deze tussenkomsten van de Algemene Directie en de BMA betreffen de meest uiteenlopende markten en producten zoals: de autodistributie, bedrijfsjuristen, betalingssystemen, de biersector, de boekenmarkt, cosmetica, geldtransporten, de groenten en fruitsector, internetdiensten, krantendistributie, mobiele telefonie, de optiek sector, pijpleidingen, revisoren, voetbal, enz.

➤ *De informele schikkingen en comfort letters*

In 2013 zijn de inspanningen verder gezet om een informeel mededingingsbeleid te ontwikkelen.

Dit beleid kan resulteren in informele schikkingen of 'settlements'. Vooraleer over te gaan tot een informele schikking, moet volgens ons worden nagegaan wat volgt:

- het moet vaststaan dat het Auditoraat niet van plan is om een formeel onderzoek te starten, maar dat de zaak een marktgedrag betreft dat toch potentieel te gevaarlijk is voor de mededinging om er geen aandacht aan te besteden,
- het lijkt niet aangewezen om een informele schikking te overwegen wanneer derden al belangrijke schade hebben geleden,

⁵⁴ Van de Staat, de Regering of de Minister voor het Hof van Justitie of andere Hoven.

⁵⁵ Zie evenwel medewerking aan de redactie van de wet en een tiental koninklijke besluiten of andere documenten betreffende het opstarten van de nieuwe autoriteit.

- wij aarzelen om een informele schikking voor te stellen indien het Auditoraat niet bereid is om een formele procedure op te starten wanneer de informele aanpak niet tot een resultaat leidt.

Een informele schikking is geen overeenkomst. De partijen kunnen meedelen dat zij de betwiste praktijken zullen stopzetten en desgevallend corrigerende maatregelen (*remedies*) voorstellen.

De BMA kan per geval aangeven dat zij slechts een informele schikking zal overwegen indien daaraan publiciteit kan gegeven worden.

De comfort letters zijn brieven waarin gesteld wordt dat er geen aanleiding is om een bepaalde praktijk of overeenkomst strijdig te achten met de mededingingsregels in zoverre de in de brief omschreven hypothesen feitelijk juist zijn. Ook voor comfort letters kan de BMA per geval aangeven dat zij slechts het schrijven van een dergelijke brief zal overwegen indien daaraan publiciteit kan gegeven worden.

➤ “Advocacy”

Hieronder een overzicht van de initiatieven die op het gebied van “advocacy” werden genomen in 2013 (in vergelijking tot 2011):

	2013 (BMA)	2012-2013 (WBEM)	2011
Organisatie van debatten		3 Verder zetten van de serie lunchdebatten over de hervorming van de autoriteit, en over het concentratietoezicht.	4 Verder zetten van de serie lunchdebatten en stakeholders werkgroepen met debatten over voorgestelde wetswijzigingen.
Conferenties en deelname aan debatten en interviews	19 Georganiseerd door bv. de BSC, de Competition Summit, het Instituut voor Bedrijfsjuristen, de Litouwse en Poolse mededingingsautoriteiten, een consortium met de universiteiten van Utrecht en Ljubljana met de Europese Commissie, het VBO, de VSMR; en interviews met de Financial Times Group, RTL, de Standaard, Trends	29+9 ⁵⁶ Georganiseerd door bv. de Association of Competition Economics (Parijs), Balie van Brussel, het British Institute of International and Comparative Law, de directeur generaal van DG Comp, ECN (Chief Competition Economists), het Competition Forum, de Conference Board, Eurostat (Den Haag), GCR (Londen), IBC, het Jevons Institute (in Londen en in Washington DC), het Lions' district voor de provincies Antwerpen en Limburg, het Mededingingsrecht Platform (Amsterdam), de Cypriotische, Duitse, Nederlandse, Poolse, Roemeense, Tsjechische en Zwitserse mededingingsautoriteiten, de Mergermarket Group (Amsterdam), het TBM, de Universiteiten van Amsterdam (ACELG, Centrum voor Energievraagstukken en IIR), Boekarest, Brno, Gent, Leiden, Luik en Tilburg, Oxford, Sankt Gallen, het VBO	29 Georganiseerd door bv. de American Bar Association, het Centre for Parliamentary Studies, Chatham House, de Chinese missie bij de EU, de Chinese, Duitse, Griekse, Hongaarse, Poolse, Slovaakse en Tsjechische mededingingsautoriteiten, de Universiteiten van Amsterdam, Antwerpen, Fordham, Gent, Londen, Oxford, Rotterdam en Utrecht, het VBO, de Vereniging voor de studie van het mededingingsrecht
Bijdrage aan tijdschriften en bundels	4	8	15
Lidmaatschap redactie- en adviescomités van gespecialiseerde tijdschriften	3	3	2

⁵⁶ 29 in 2012 en 9 in 2013.

➤ *Regelgeving*

De BMA heft met een persbericht op 29 november aangegeven te overwegen om de Mededeling van de Raad voor de Mededinging over de berekening van boetes van 19 december 2011 (Mededeling van de Raad voor de Mededinging betreffende de berekening van geldboeten) te herroepen en te vervangen door een verklaring dat de autoriteit zich bij het berekenen van boetes zal laten leiden door de richtsnoeren van de Europese Commissie: Richtsnoeren voor de berekening van geldboeten die uit hoofde van artikel 23, lid 2, onder a), van Verordening (EG) nr. 1/2003 worden opgelegd (Pb, 2006 C 210/2).

Geïnteresseerden werden uitgenodigd om hun bedenkingen toe te sturen.

De BMA heeft inmiddels een viertal reacties ontvangen en zal een voorstel uitwerken.

4. De economische effecten van het Belgische mededingingsbeleid

4.1. Inleiding

In 2007 werd voor het eerst een voorzichtige schatting gemaakt van het economische effect van het Belgische mededingingsbeleid met de nadruk op het directe effect op de *'consumer welfare'*, d.i. het globale voordeel dat de consumenten ten goede komt als gevolg van het optreden van de autoriteiten.

Het directe effect van de publieke interventies bestaat op de eerste plaats uit een prijs- en allocatie effect⁵⁷.

In 2009 ging de aandacht niet alleen naar praktijken met een direct effect voor de consument maar ook naar het bekomen van positieve effecten op langere termijn. Dergelijke maatregelen zijn bedoeld om de concurrentie maximale kansen te geven door de bestaande 'barriers to entry' en de 'barriers to compete' op te heffen.

Hierbij denken we op de eerste plaats aan de beslissing van de Raad in de telecom-sector (de zaak Base vs. Belgacom) met de focus op het uitsluitingseffect veroorzaakt door het gedrag van Proximus m.b.t. de interconnectietarieven ('exclusionary conduct'). Meer algemeen is het vaststellen van een direct schadelijk effect op het niveau van de consument minder evident wanneer het onderzoek gericht is op het detecteren van o.a. roofprijzen, wurgprijzen, verkoopweigering, e.a.

De analyse betreft vooral de positieve effecten van het bestrijden van kartelafspraken en misbruiken van dominante posities⁵⁸. De evaluatie van de controle op fusies en overnames is een meer hypothetische oefening vermits de veronderstelling moet gemaakt worden dat de partijen de prijs of andere parameters zouden wijzigen indien de mededingingsautoriteit de fusie of overname niet had verboden of aangepast. Daarom wordt het concentratietoezicht niet weerhouden in de berekening van het nuttige effect in dit jaarverslag.

⁵⁷ Het prijseffect is het gunstig prijsverschil dat is ontstaan na het optreden door de autoriteiten, vermenigvuldigd met de afgezette hoeveelheid; het allocatie-effect is de wijziging in de verkochte hoeveelheden ten gevolge van o.a. de prijsaanpassing. Het negatief allocatie-effect ten gevolge van sub-optimale prijzen, innovatie e.a. wordt het zogeheten 'dead weight loss' genoemd.

⁵⁸ De impact van het concurrentiebeleid op het prijszettingsgedrag van bedrijven kan worden gemeten door de prijs-kost margines (PKMs); de analyse van de PKM's voor de verwerkende nijverheid in de Verenigde Staten werd bv. gemaakt voor de periode 1960-1996 waaruit bleek dat deze PKM's lager waren wanneer het concurrentiebeleid strenger was, en dezelfde studie stelt vast dat PKM's hoger liggen in die landen die een toleranter beleid voeren tegenover kartels: Frédéric Warzynski, *The dynamic effect of competition on price cost margins and innovation*, Kuleuven, 2003.

Bij dit alles moet opgemerkt worden dat het nuttige effect van de werking van de mededingingsautoriteit en met name van de BMA niet beperkt is tot het kwantificeerbare effect van de zaken waarin een inbreuk werd vastgesteld:

- er wordt algemeen aangenomen dat het indirecte effect van een beslissing belangrijker is dan het directe ondermeer omwille van het afschrikkende effect van deze beslissingen; volgens een Britse studie van het OFT is het afschrikkend (deterrent) effect minstens even groot – tot zelfs 3 maal groter - als het directe economische effect van het concurrentiebeleid⁵⁹;
- ook het informele mededingingsbeleid draagt bij tot een beter mededingingsklimaat, en misschien in al zijn dimensies met inbegrip van de *advocacy* niet minder dan het formele mededingingsbeleid; het formele beleid blijft echter de hoeksteen waar het nuttige effect van het informele beleid afhankelijk van is;
- de Belgische autoriteit levert zijn bescheiden maar reële bijdrage tot het bereiken van het nuttige effect van het mededingingsbeleid van de Europese Commissie;
- naast deze 'statische' kwantitatieve effecten gaat van concurrentie ook een prikkel uit naar innovatie en kwaliteit van de producten, zowel product- als procesinnovatie, maar deze effecten zijn voor evidente redenen veel moeilijker objectief meetbaar, zodat deze uit praktische overwegingen buiten beschouwing worden gelaten, enz.

4.2. Methode

De Europese Commissie schat het nuttige effect van haar beslissingen in op basis van de veronderstelling dat het economische effect van een kartelbeleid 10% bedraagt van de totale waarde van de goederen en diensten die getroffen worden door de kartelinbreuk⁶⁰. Deze methode wordt zowel voor misbruik zaken als voor kartels gebruikt. Met name in een wurgprijs (*price squeeze*) zaak wordt het misbruik verondersteld de toegang tot de markt te beletten of te bemoeilijken voor nieuwkomers. Van die nieuwkomers mag worden verwacht dat zij druk uitoefenen op de prijzen voor de betrokken om-

⁵⁹ *The deterrent effect of competition enforcement by the OFT*, OFT, NMA conference on measuring the effects of competition law enforcement, October 2007, discussion paper OFT March 2008. Dezelfde studie van het OFT heeft kunnen aantonen dat in de periode 2000- 2006 voor ieder kartel waarbij de autoriteit een inbreuk heeft vastgesteld de betrokken bedrijven 5 geplande kartelovereenkomsten niet hebben uitgevoerd ofwel hebben gewijzigd om te voldoen aan de Britse mededingingswetgeving (ratio 5/1).

⁶⁰ Zie management plan 2009 van DG Comp, blz. 19-21: ‘...de 10% grens is gebaseerd op een analogie met de SSNIP-test (Small but significant and non-transitory increase in price)]; zie ook “...objective assessment based on hard evidence is not possible for deterrence effects or for the effects of enforcement against single competitor exclusionary conduct. For cartels, the available evidence suggests that price effects are substantial: at least 10% on average.”, ‘assessing the effects of antitrust enforcement in the US’, Gregory J. Werden, antitrust division US department of justice, workshop on measuring the effects of competition law enforcement, NMA conference October 2007.

zet. Dit verantwoordt het gebruik van de methode die gebruikt is voor het inschatten van het positieve effect van kartelbeschikkingen.

Wij gaan er verder van uit dat dit effect gedurende ten minste twee jaar na de beslissing merkbaar is.

Dezelfde redenering wordt toegepast voor beslissingen waarin voorlopige maatregelen zijn uitgesproken voor de duur waarvoor zij gelden.

Bij de kwantificering van economische effecten is gebruik gemaakt van vertrouwelijke informatie verstrekt door de partijen in de afzonderlijke zaken. Hierdoor is het niet mogelijk om de resultaten per individuele casus te publiceren en zal het effect voor de verschillende zaken in een globaal cijfer worden weergegeven.

4.3. Kartelafspraken

De volgende zaken werden in aanmerking genomen (voor een beschrijving verwijzen we naar het jaarverslag van de Raad voor de Mededinging):

° *De zaak over de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders*⁶¹

Deze zaak betrof onder meer het opleggen van een tarificatie voor diensten van deurwaarders die niet tot hun opdracht van openbaar ambtenaar kunnen worden gerekend door de Kamer die handelde als een vereniging van ondernemingen.

De zaak werd beslist in 2011 en heeft dus volgens onze methode nog effect gesorteerd in 2012 en 2013.

° *De meel zaak*⁶²

De Raad voor de Mededinging heeft vijf ondernemingen veroordeeld omwille van concurrentiebeperkende afspraken in de markt voor de verkoop en levering van meel in België. De Raad stelt vast dat vijf maalderijen Werhahn, Meneba, Ceres, Dossche en Brabomills, een inbreuk hebben gepleegd op zowel de Belgische als de Europese mededingingsregels.

De zaak werd beslist in 2013.

⁶¹ Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr. [2011-P/K-47 van 8 december](#) 2011.

⁶² Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr. 2013-I/O-06 van 28 februari 2013.

° *De cement zaak*

De Raad voor de Mededinging besliste dat CBR, CCB, Holcim, FEBELCEM en het Nationaal Centrum van wetenschappelijk en technisch Onderzoek voor de cementnijverheid (CRIC/OCCN) inbreuk hebben gepleegd op het verbod van afspraken en onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de mededinging beperken, met het oog op het verhinderen van de commercialisatie van een product op de Belgische markt.

De zaak werd beslist in 2013.

4.4. Misbruik van machtspositie

°*De zaak bpost*⁶³

De Raad oordeelde in deze zaak dat bpost N.V. zijn machtspositie misbruikte door van januari 2010 tot juli 2011 een zogenaamd kortingsysteem « per sender » toe te passen. Het ging om kortingen die werden toegepast in overeenkomsten die bpost sloot met grote klanten, evenals met tussenpersonen. In dergelijke overeenkomsten kende bpost kortingen toe, deels gebaseerd op het volume post (kwantumkortingen), deels op de mate waarin de post was voorbereid voor verdere verwerking.

De beslissing van de Raad gaat vooral over de hoge kwantumkortingen. Daardoor konden grote klanten die rechtstreeks met bpost werkten, kortingen krijgen tot 50 procent van het basistarief. Bedrijven die hun zendingen verstuurd via tussenpersonen, kregen die kortingen niet of enkel retroactief.

De Raad kwam tot de conclusie dat het verschil in behandeling tussen de grote klanten die rechtstreeks met bpost werken enerzijds, en de tussenpersonen anderzijds, concurrentierechtelijke bezwaren opleverde op de markt voor postdiensten waar bpost een zeer belangrijke positie op bekleedt. Een dergelijk systeem van kortingen kon voor gevolg hebben dat de tussenpersonen of voorbereidingsbedrijven verhinderd werden om voordelige tarieven aan te bieden aan grote klanten.

De zaak werd beslist in 2012 en heeft dus nog effect gesorteerd in 2013.

⁶³ Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr. 2012-P/K-32 van 10 december 2012.

° *De zaak Tondeur Diffusion N.V./Presstalis S.A.R.L*⁶⁴

De Raad heeft de Franse onderneming Presstalis veroordeeld voor misbruik van haar machtspositie omwille van een systeem van kortingen waarbij Franse uitgevers werden beloofd die de volledige export van hun tijdschriften aan Presstalis toevertrouwden voor zowel de Belgische, de Zwitserse als de Canadese markt. Het systeem, BSC genaamd, en in het algemeen de commerciële voorwaarden die Presstalis hanteerde voor de export vanuit Frankrijk, werden aangeklaagd door verschillende ondernemingen bij de concurrentie autoriteiten op Europees niveau en in België en Frankrijk. De klachten gingen onder meer uit van Belgische distributeurs.

Een systeem van kortingen die worden verleend als tegenprestatie voor de verplichting van klanten om hun volledige, of toch het grootste deel van hun uitgaven aan een onderneming met een machtspositie toe te vertrouwen, kan als misbruik worden beschouwd. Dergelijke kortingen hebben een getrouwheidseffect en binden klanten, in dit geval de Franse uitgevers.

Bovendien had het kortingsysteem van BSC voor gevolg dat de marktpositie van AMP als grootste distributeur in België werd versterkt. Dit had te maken met de banden die bestonden tussen Presstalis en AMP. In de praktijk was het immers zo dat door hun onderlinge afspraken, de distributie van Franse tijdschriften op quasi-automatische wijze gebeurde door AMP van zodra een uitgever koos voor Presstalis en kon genieten van de BSC korting.

De zaak werd beslist in 2012 en heeft dus nog effect gesorteerd in 2013.

° *De zaak De Beers*⁶⁵

De Voorzitter van de Raad heeft de Beers bij wijze van voorlopige maatregel opgelegd een verdeler verder te bevoorraden, omdat er *prima facie* aanwijzingen zijn dat het niet toelaten van de verdeler in het *supplier of choice* net aangemerkt moet worden als een misbruik van machtspositie dat een ernstig, onmiddellijk en onherstelbaar nadeel kan veroorzaken. De Rechtbank van koophandel van Antwerpen nam in een gelijkaardige zaak eerder al een zelfde beslissing betreffende dezelfde partijen.

De sinds 2010⁶⁶ in deze zaak opgelegde voorlopige maatregelen werden in 2012 drie-maal verlengd.

⁶⁴ Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr. 2012-P/K-20 van 30 juli 2012.

⁶⁵ Beslissingen van de Raad voor de Mededinging nrs. 2012-V/M-11 van 27 april 2012, 2012-V/M-19 van 13 juli 2012 en 2012-V/M-34 van 31 december 2012.

De voorlopige maatregelen werden in 2012 verlengd en hebben nog effect gesorteerd in 2013.

5. Besluit

Wanneer wij de hier beschreven methode, die de Europese Commissie conservatief acht, toepassen op de inbreuken die de Raad vast stelde in 2010, 2011 en 2012, kan het positieve effect in 2012 geraamd worden op 88 miljoen euro.

Uitgaande van de inbreuken vastgesteld in 2011, 2012 en 2013 kan het positieve effect in 2013 voorlopig geraamd worden op 52,5 miljoen euro.

⁶⁶ Beslissing van de Raad voor de Mededinging nr. 2010-V/M-47 van 25 november 2010.